

ŚLĄSKI WOJEWÓDZKI KONSERWATOR ZABYTKÓW
Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Katowicach
Delegatura w Częstochowie
ul. Mirowska 8, 42-200 Częstochowa
tel./fax (34) 365 16 38
e-mail: delegaturaczwa@wkz.katowice.pl

C-NR.5183.39.2024.EM

Częstochowa, dnia 28.06.2024r.

polecony

**Parafia Katolicka pw. Św. Andrzeja Apostoła
w Wąsoszu Górnym
ul. Rynek 2, Wąsosz Górny
42-110 Popów**

Dot. uzgodnienia robót budowlanych, polegających na remoncie dachu kościoła p.w. św. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym, działka nr ewid. 12, obręb: 0015 Wąsosz Górny

W odpowiedzi na wniosek z dn. 30.04.2024r. (data wpływu do tut. urzędu: 30.04.2024r.) dotyczący planowanego przeprowadzenia remontu konstrukcji dachu, wymianę pokrycia dachowego oraz orynnowania budynku kościoła pw. św. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym tut. organ prosi o przyjęcie poniższych informacji:

Kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym w obecnej formie został zbudowany w XIX w. (w 1817r. wybudowany mury, w 1848 r. odbudowany po pożarze, pod koniec XIX w. rozbudowany o wieżę). W 1937 r. został przebudowany poprzez dobudowanie trójnawowego korpusu w układzie bazylikowym oraz nowego prezbiterium, tym samym zmieniając oś główną kościoła z orientowanej wschód-zachód na układ północ-południe z wejściem głównym od południa. Wnętrze kościoła, ściany i sufity nawy głównej i prezbiterium są ozdobione powojenną polichromią. Kościół pw. św. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym nie posiada indywidualnej ochrony konserwatorskiej w postaci wpisu do rejestru zabytków, został natomiast ujęty w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków (posiada białą kartę) oraz Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Popów (Zarządzenie ZW Nr 0050.58.2020 Wójta Gminy Popów z dnia 29.05.2020 r.).

Jak wynika z załączonej dokumentacji architektoniczno – budowlanej, planuje się remont konstrukcji dachu, wymianę pokrycia dachowego oraz orynnowania budynku. Według sporządzonego opisu i przeprowadzonej inwentaryzacji, przedmiotowy kościół posiada trójnawowy korpus w układzie bazylikowym. W części nawy głównej (pierwotnej i dobudowanej) kościół nakryty jest dachem dwuspadowym, w nawach bocznych pulpitowym oraz namiotowym czterospadowym nad wieżą i trójspadowym nad pierwotnym prezbiterium. Na dachu nawy głównej znajduje się sygnaturka na rzucie kwadratu z dachem jak na wieży. Konstrukcja dachu wykonana jest z drewna, częściowo w układzie płatwiowo-krokwiovym oraz częściowo w układzie wieszarowym (jak można wnioskować prawdopodobnie nad starą częścią kościoła). Elementy dachu zostały oparte na ścianach nośnych wewnętrznych oraz zewnętrznych, a także belkach drewnianych. Pokrycie dachu wykonane jest z blachy na rąbek stojący, opartej na łąkach drewnianych przymocowanych do krokwi. Od spodu belek dachowych / stropowych został zamocowany sufit, na którym wykonane jest wykończenie tynkiem oraz malowidłami. Przeprowadzona inwentaryzacja obiektu (rzut poziomy kościoła: parter i poziom 2, rzut połaci dachowych, przekrój A-A i B-B oraz inwentaryzacja elewacji: północnej, południowej, wschodniej i zachodniej) jest niepełna. Posiada nieściśności oraz w przypadku przekroju pionowego A-A jest nieczytelna (rys. nr 5). Dokumentacja projektowa nie zawiera żadnych informacji na temat dekoracji malarskich umieszczonych na suficie w prezbiterium i nawie głównej, które według załączonych informacji podlegają usunięciu. Przekrój pionowy A-A (rys. nr 5) oraz przekrój pionowy

C-C (rys. nr 6) w schematyczny sposób przedstawiają przekrój kościoła. Ponadto rysunki są nieczytelne i niedokończone. Nie ujmują sygnaturki oraz wszystkich kot wysokościowych. W przypadku przekroju A-A brak konstrukcji stropu. Przestrzeń między podwaliną a belkami wiązarowymi jest pusta (niedokończona). Inwentaryzacja połaci dachowej (rys. nr 4) poza podaniem kierunków nachylenia nie podaje kątów nachylenia połaci dachowych.

Według załączonej do wniosku dokumentacji technicznej wskazano, że remont konstrukcji dachu podyktowany jest niezadawalającym stanem technicznym istniejącej więźby dachowej. Przeprowadzona w lutym 2024r. ocena stanu technicznego (pn. „Opinia techniczna, ocena stanu technicznego dachu budynku kościoła. Remont konstrukcji dachu budynku kościoła parafii p.w. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym” sporządzona przez mgr inż. Macieja Juszczyka) wykazała, że część drewnianych elementów nośnych posiada zdegradowania biologiczne bądź zainfekowania owadzimi szkodnikami. W dokumentacji wskazano, że w kościele występują liczne spękania oraz miejscowe zawilgocenia sufitu, a konstrukcja dachu w znacznym stopniu jest zdegradowana i spróchniała. Dach miejscami nieszczelny. Załączona do ekspertyzy dokumentacja fotograficzna nie odzwierciedla wskazanych w opisie nieszczelności dachu, wilgoci, zdegradowania więźby oraz „licznych spękań” sufitu. Poza uwzględnieniem w opinii technicznej obliczeń statycznych konstrukcji nie przeprowadzono dokładnej analizy wyszczególnionych uszkodzeń (w dokumentacji tylko dwie fotografie: fot. 37 i fot. 40), nie wykonano również odkrywek w obrębie stropu nad ostatnią kondygnacją. W podsumowaniu podkreślono, że „należy przeprowadzić remont/wzmocnienie konstrukcji dachu lub jej wymianę na nową”. Jednocześnie zaznaczono, że „biorąc pod uwagę skalę degradacji konstrukcji drewnianej istniejącej, remont poprzez wzmocnienie, czy też wymianę pojedynczych elementów konstrukcji uznaje się za niezasadny ekonomicznie [!] oraz praktycznie”. W tej sytuacji zalecono „demontaż konstrukcji dachowej istniejącej, wykonanie nowej konstrukcji”. Wymiana uszkodzonych elementów konstrukcji – w ocenie technicznej obiektu – została uznana za nieekonomiczną w porównaniu do wymiany całej konstrukcji dachowej.

Projektowana konstrukcja dachowa zaprojektowana została jako tradycyjna, drewniana wielospadowa (dachy dwuspadowe przenikające się) w układzie płatwiowo-kleszczowym. Konstrukcja dachu oparta na belkach stalowych opartych na istniejących ścianach budynku za pośrednictwem projektowanych wieńców żelbetowych. Projektowane pokrycie dachowe wykonane z blachy tytanocynkowej gr. 0,7 mm wg technologii Rheinzink. Wykończenie konstrukcji od spodu stanowić ma sufit systemowy podwieszany na wieszakach do belek drewnianych stropowych w płaszczyźnie pasa dolnego wiązara. Jak wynika z projektu przekroju A-A (rys. 11) w przestrzeń drewnianej konstrukcji więźby dachowej planuje się wprowadzenie stalowych belek (będących współczesnym rozwiązaniem konstrukcyjnym). Ponadto w projekcie została zawarta informacja o materiałach renowacyjnych, które mają być użyte do nowoprojektowanego sufitu (!). Przekroje rzutów części konstrukcyjnej: konstrukcji dachu (rys nr K-03) oraz rzutu belek stropowych, murlat, podwalin (rys. nr K-02) nie pokrywają się z przekrojami wprowadzonymi w części inwentaryzacyjnej.

Tut. organ po przeanalizowaniu projektu architektoniczno – budowlanego pn. „Remont konstrukcji dachu budynku kościoła parafii pw. św. Andrzeja Apostoła w Wąsoszu Górnym” uznał, że proponowane rozwiązania nie są zgodne z zasadami konserwatorskimi i w należyty sposób nie zabezpieczają oryginalnej substancji obiektu.

Z projektu wynika, że obecna więźba dachowa ma zostać rozebrana i zastąpiona nową konstrukcją. Jeśli takie działanie jest niezbędne ze względu na stopień degradacji wskazanych do wymiany elementów, zwracamy uwagę, iż proces odtwarzania elementów zabytkowego obiektu obejmuje dokładne rozpoznanie oryginału, a następnie rekonstrukcję z użyciem tradycyjnych technik i materiałów. Zaproponowane rozwiązania konstrukcyjne wprowadzają w przestrzeń dachu wieńiec żelbetowy oraz wzmocnienia w postaci belek stalowych. Pierwotna konstrukcja w układzie płatwiowo-

krokwiowym i częściowo w układzie wieszarowym miałyby zostać zastąpiona konstrukcją w układzie płatwiowo-kleszczowym.

Z uwagi na braki i nieścisłości w przeprowadzonej inwentaryzacji, a także brak szczegółowego opisu planowanych działań, tut. organ nie ma wiedzy czy nowoprojektowana konstrukcja zostanie odtworzona w tych samych gabarytach co pierwotna. Ponadto planowana inwestycja zakłada usunięcie istniejących sufitów wraz z powojennymi polichromiami, które wraz z polichromią ścian stanowią spójny element dekoracyjny kościoła. Temat polichromii został pominięty w przedłożonym projekcie architektoniczno-budowlanym (brak inwentaryzacji sufitów prezbiterium oraz nawy głównej, brak rozwiązań konserwatorskich dla istniejącej polichromii).

W związku z powyższym, tut. organ uznał, że brak precyzyjnych informacji dotyczących stanu technicznego budynku, brak dokładnej inwentaryzacji obiektu, a także wprowadzenie zmian w konstrukcji dachu nie uwzględniających rozwiązań historycznych (układ oraz materiał) uniemożliwia podjęcie decyzji o zezwoleniu na całkowitą wymianę konstrukcji więźby.

W ocenie tut. organu dopuszczalnym jest natomiast i pożądanym wprowadzenie wzmocnień istniejącej więźby dachowej oraz wymianę uszkodzonych elementów przy wykorzystaniu tradycyjnych technik budowlanych oraz wymiana pokrycia dachowego na nowe wraz z orynnowaniem. Dzięki temu budynek zachowa swą autentyczność, co jest niezwykle ważne z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego. Zastosowanie współczesnych technik czy rozwiązań projektowych (jak w przedłożonej dokumentacji) znacząco zmienia wygląd i strukturę obiektu, tym samym prowadząc do zafałszowania jej historycznego charakteru.

z up. ŚLĄSKIEGO WOJEWÓDZKIEGO
KONSERWATORA ZABYTKÓW w Katowicach

mgr inż. arch. Aleksandra Janikowska-Perczak
Kierownik Delegatury w Częstochowie

Otrzymuje:

1. adresat
2. a/a EM

Osoba prowadząca sprawę: insp. Ewelina Mielczarek
tel. 34 365-16-38, wew. 17
EM, dn. 20.06.2024r.